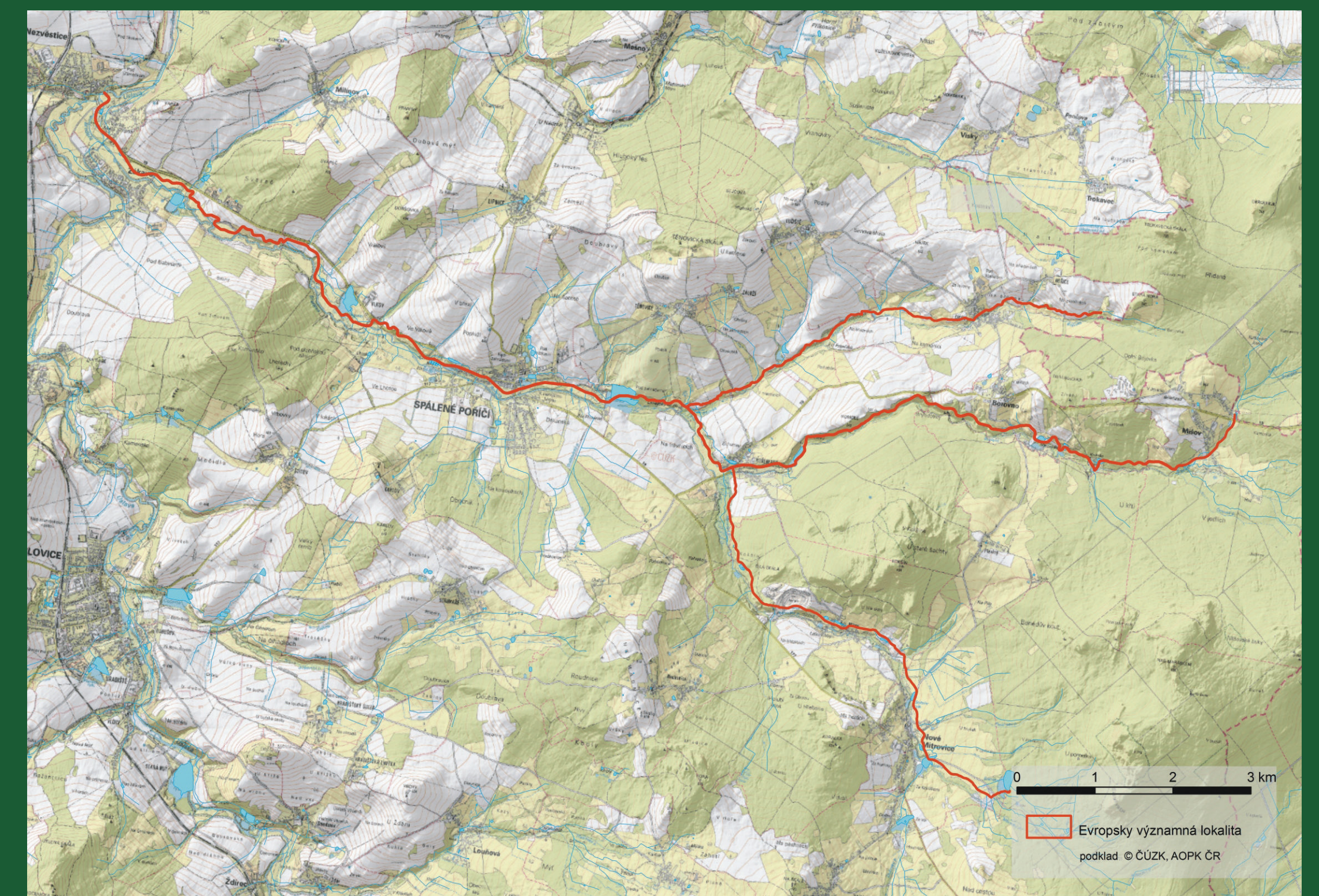

EVROPSKY VÝZNAMNÁ LOKALITA BRADAVA

Hlavní předmět ochrany: rak kamenáč (*Austropotamobius torrentium*)

Samci jsou mohutnější a dorůstají větší maximální délky.

Samice jsou celkově menší než samci a mají menší klepeta. Zadeček samiček je naopak širší (nosí na jeho spodní straně přichycena vajíčka).

Co rakům škodí a jak to napravit?

Devastace vodních toků formou jejich regulace (napřimování, dláždění a další necitlivé zásahy). Důsledkem je ztráta členitosti koryt, která se pak stávají pro raky neobyvatelná. Jedná se o jednu z hlavních příčin masivního úbytku raků v minulém a bohužel i tomto století. **Cesta k nápravě** je poměrně jednoduchá - vyvarovat se zbytečných zásahů do toků, při nutných protipovodňových úpravách zachovávat co největší členitost koryt i jejich niv a tam, kde je to jen trochu možné, vracet dříve zregulované potoky a řeky do přírodě blízkého stavu.

Račí mor - velmi nebezpečné onemocnění, které je šířeno nepůvodními severoamerickými raky (rak pruhovaný, rak signální). Zatímco američtí raci jsou vůči němu velmi odolní, pro naše druhy a raka bahenního je nákaza račím morem fatální a aktuálně stojí za vymizením celé řady jejich populací. Nákazu lze přenést i s vodou, na rybářské výstrojí nebo s rybami, které pozděly nakažené raky - račí mor se totiž průchodem trávicím traktem ryb nezlikviduje! **Jednoduché řešení této problematiky bohužel nemá.** Důležitá je zde především **prevence** spočívající v tom, že nebudeme přenášet žádné raky mezi lokalitami a jejich částmi, v případě přenosu ryb budeme znát jejich původ (ve vztahu k výskytu nepůvodních raků) a při pohybu mezi lokalitami při rybářské či výzkumnické činnosti budeme poctivě dezinfikovat veškerou výstroj.

Znečištění vod, ať již se jedná o znečištění komunální, průmyslové nebo např. látkami používanými v zemědělství. Jako velmi aktuální problém se jeví také znečištění pod chovnými rybníky. Zde je **řešení** teoreticky jednoduché - je třeba důsledně dbát na efektivní čištění odpadních vod, objektivně posuzovat případné další zátěže a soustředit se na vyhledávání a odstraňování všech potenciálně nebezpečných zdrojů znečištění v daných povodích (začít ale musíme tlakem na dodržování příslušných zákonů a norem).

Predace, ať již ze strany nepůvodních druhů šelem (zejména norka amerického), tak např. ze strany předimenzovaných obsádek ryb. Jsou zdokumentovány případy, kdy výše uvedené jevy stály za výrazným poklesem početnosti populací raků. **Řešením** je přijetí účinných opatření k redukci invazních nepůvodních druhů šelem a v případě druhém důsledný tlak na to, aby rybářské hospodaření v rybnících i tocích respektovalo výskyt volně žijících organismů.

Evropsky významná lokalita Bradava zahrnuje více než 30 km několika vodotečí pramenících v jihozápadních Brdech v nadmořských výškách až kolem 700 m n. m. Kromě celého toku Bradavy zahrnuje Bílý potok od obce Míšov po soutok s Bradavou, Mítovský potok od rybníka Drahoty po soutok s Bradavou a celý tok Bojovky. Všechny vodoteče protékají nejprve lesními biotopy a následně vstupují do kulturní krajiny s mozaikou sídel, lučních porostů a polí. I zde si ale zachovávají různě široký doprovodný pás ošlín, které je do jisté míry od okolního prostředí izolují. Bradava se vlévá v obci Nezvěstice do Úslavy (cca 360 m n. m.).

Z pohledu raka kamenáče se jedná o nejvýznamnější lokalitu v ČR - početnost jeho populace je zde odhadována v řádech vyšších stovek tisíc. Kromě raka kamenáče se zde navíc můžeme setkat i s rakem říčním (Bradava, Mítovský potok), mihulí potoční (Bojovka, Bradava), vrankou obecnou (všechny toky) či střevlí potoční (dolní tok Bradavy).

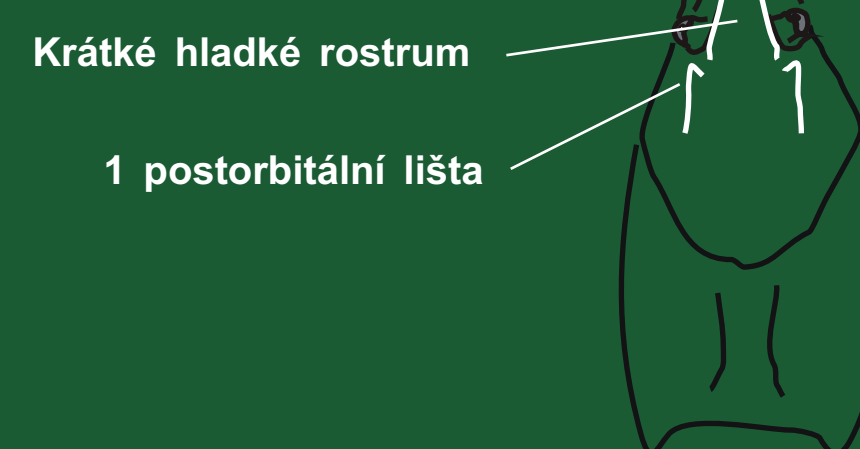
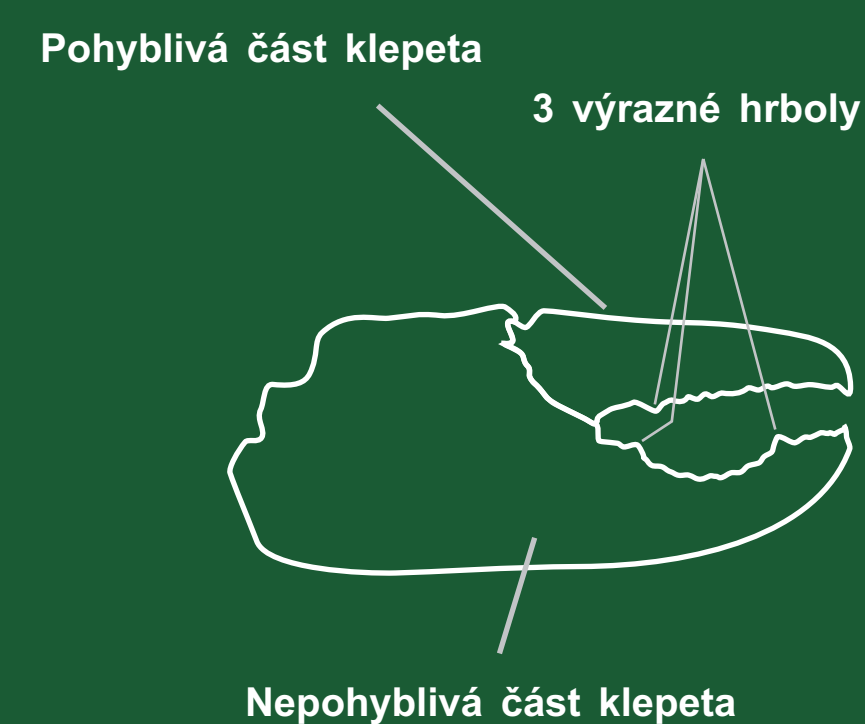
Rak kamenáč je jedním ze dvou našich původních druhů raků (tím druhým je rak říční). Od ostatních čtyř druhů, které se u nás v současnosti vyskytují, je poznáme podle světle zbarvené spodní strany těla a klepet (ta nejsou červená) a jedné tzv. postorbitalní lišty. Od invazivního raka pruhovaného, se kterým se v těchto znacích shoduje, se liší především hladkým povrchem hlavové části krunýře (bez trnů) a nepřítomností červených proužků na zadečkových člancích. Z druhů obývajících aktuálně naše území je se svými max. 10 cm délkou nejmenší.

Rak kamenáč u nás obývá převážně tekoucí vody a navzdory obecně zažitým trendům se s ním můžeme setkat i v tocích, kde bychom raky díky nevalné jakosti vody nehledali. Raci jsou totiž vůči některým typům znečištění odolnější, než se dříve předpokládalo - i tak stále zůstává kvalita vody jedním z významných limitů jejich rozšíření.

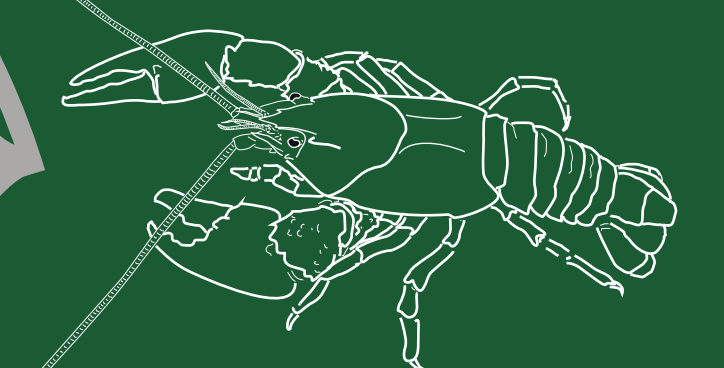
Velmi důležitá je pro ně ale podoba koryt - mimo členitost toku (např. hloubkové) vyžadují zejména přítomnost úkrytů jako jsou kameny, kořeny stromů zasahující do vody nebo podemleté břehy, popř. alespoň takový substrát (např. jíl), ve kterém lze vyhrabávat stabilní nory. V případech, kdy se rakům v korytě „líbí“, dokáží vytvářet mimořádně početné populace s hustotami lokálně převyšujícími i 10 jedinců/m² dna.

Rak kamenáč patří dle vyhlášky MŽP 395/1992 Sb. mezi kriticky ohrožené druhy.

Zejména samci mají mohutná klepeta, v dospělosti s výrazně prohnutým nepohyblivým "prstem".

Poradíte, kde mi bude nejlépe?

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.
www.eegrants.cz
Supported by grant from Iceland, Liechtenstein and Norway.
www.eegrants.org

Text, foto, grafická úprava: Mgr. David Fischer
Vedení projektu: RNDr. Jitka Svobodová
Více informací: crayfish2015.vuv.cz

